

İnternette Bilgi Arama Stratejileri Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İnternette Bilgi Arama Stratejileri Ölçeği. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23713>

Özet

İnternette Bilgi Arama Stratejileri Ölçeği (İBASÖ), ortaokul düzeyindeki öğrencilerin internet ortamında bilgiye ulaşma süreçlerinde kullandıkları bilişsel ve davranışsal stratejileri sistematik olarak ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir araçtır. Bu ölçek geliştirme çalışması, öğrencilerin bilgi arama yetkinliklerini değerlendirerek, eğitim ortamlarında bu becerilerin geliştirilmesine yönelik müdahalelerin planlanmasına temel oluşturmayı amaçlamıştır. Ölçek, öğrencilerin arama öncesi planlama, arama sırasında uygulama ve arama sonrası değerlendirme gibi kritik aşamalarda sergiledikleri yaklaşımları belirlemektedir.

Ölçek, Hafize Keser, Hakan Keser ve Ali Mahiroğlu tarafından 2017 yılında yayımlanmıştır. Çalışma, özellikle dijital okuryazarlık ve bilgi yönetimi becerilerinin önem kazandığı günümüz eğitim sisteminde, genç kullanıcıların interneti ne kadar etkin ve verimli kullandığını anlamak için önemli bir psikometrik araç sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Bilgi arama stratejileri, ortaokul öğrencileri, internet okuryazarlığı, ölçek geliştirme, dijital beceriler, bilgi yönetimi.

Yazarlar

Yeroflu Henkoğlu, H., Keser, H., ve Mahiroğlu, A.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, ortaokul öğrencilerinin interneti kullanarak bilgi arama faaliyetlerini ne kadar planladığı, sistematik ve eleştirel bir şekilde yürüttüklerini belirlemektir. Bu ölçüm, öğrencilerin arama motorlarını, kaynakları ve bilgiyi doğrulama süreçlerini nasıl kullandıklarını ortaya koyarak, eğitimcilerin öğrencilerin bilgi arama becerilerindeki eksiklikleri tespit etmelerine ve gidermelerine yardımcı olmayı hedefler.

Ölçek, aynı zamanda, öğrencilerin internette karşılaştıkları bilgi kirliliğini yönetme ve güvenilir kaynakları ayırt etme yeteneklerini de dolaylı yoldan değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede, öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerinin gelişimine katkıda bulunacak veriler sağlanmıştır.

Yapı

İnternette Bilgi Arama Stratejileri Ölçeği, bilgi arama sürecini oluşturan temel bileşenleri ölçen çok boyutlu bir yapıyı temsil eder. Bu yapı genellikle üç ana bileşen etrafında şekillenir: **Planlama**

Stratejileri (arama öncesinde konuyu anlama, anahtar kelime belirleme), **Uygulama/Yürütme Stratejileri** (arama motoru komutları etkin kullanma, farklı kaynakları değerlendirme) ve **Değerlendirme Stratejileri** (bulunan bilginin güvenilirliğini sorgulama, bilgiyi sentezleme ve organize etme).

Ölçek, öğrencilerin internet ortamında karşılaştıkları karmaşık bilgi denizinde nasıl yol aldıkları, rastgele arama yapmaktan ziyade sistematik ve amaca yönelik stratejiler kullanıp kullanmadıkları ölçen maddeler içermektedir. Bu yapı, bilgi okuyucularının alanındaki teorik çerçevelerle uyumludur.

Geçerlik

Ölçek geliştirme çalışmasında geçerlik çalışmaları, ölçeğin gerçekten ölçmek istediği yapıyı ölçtüğünü kanıtlamak amacıyla yürütülmüştür. Kapsam geçerliği, alanda uzman akademisyen ve editörlerin görüşleri alınarak sağlanmıştır. Uzman görüşleri neticesinde maddelerin ilgili yapıyı ne ölçüde temsil ettiği değerlendirilmiştir.

Yapı geçerliği için ise Faktör Analizi yöntemleri kullanılmıştır. Bu analizler, ölçek maddelerinin kuramsal olarak öngörülen alt boyutlar altında toplandığını göstermiştir. Bu analiz sonuçları, ölçeğin internette bilgi arama stratejileri yapısını başarıyla bir şekilde ayrıştırdığını desteklemektedir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirliği, ölçeğin tutarlılığını ve kararlılığını belirlemek amacıyla incelenmiştir. İç tutarlılık güvenilirliği için en yaygın kullanılan yöntem olan Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin genelinde ve her bir alt boyutunda elde edilen Cronbach Alfa değerlerinin yüksek olduğu, bu durumun ölçeğin iç tutarlılığını yeterli düzeyde olduğunu gösterdiği varsayılmaktadır.

Yüksek güvenilirlik katsayıları, öğrencilerin ölçek maddelerine verdikleri yanıtların rastgele değil, ölçülen yapıya uygun olarak tutarlı olduğunu belirtir. Bu, ölçeğin farklı zamanlarda veya farklı benzer öğrenci gruplarında kararlı sonuçlar verme potansiyeline sahip olduğunu anlamına gelir.

Faktör Analizi

Ölçek geliştirme sürecinde, İnternette Bilgi Arama Stratejileri Ölçeği'nin yapısal özelliklerini belirlemek amacıyla hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. AFA, ölçeğin teorik olarak beklenen çok boyutlu yapısını ortaya çıkarması ve maddelerin hangi faktörler altında toplandığını belirlemesidir.

DFA ise AFA sonucunda elde edilen faktör yap?s?n?n, veri setine ne kadar iyi uyum sa?lad???n? test etmek için kullan?lm??t?r. Uyum indekslerinin (CFI, TLI, RMSEA vb.) kabul edilebilir s?n?rlar içinde oldu?u, bu durumun ölçe?in faktör yap?s?n?n güçlü ve sa?lam oldu?unu gösterdi?i kabul edilmektedir. Bu analizler, ölçe?in bilgi arama stratejilerini alt boyutlara ay?rarak daha detayl? bir de?erlendirme yap?lmas?na olanak tan?r.

Araç

Test Türü: Ölçek Geli?tirme (Developmental Scale)

Format: Lickert tipi derecelendirme (Ölçek derecelendirmesi kaynakta belirtilmemiştir, ancak geli?tirme ölçekleri genellikle 4'lü veya 5'li Lickert format?ndadır.)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ö?renciler

Ya? Grubu: Ortaokul ö?rencileri (Yakla??k 10-14 ya?)

Popülasyon Detaylar?: Türkiye genelinde ortaokul düzeyinde e?itim gören ö?rencilerden olu?an örneklem grubu üzerinde standardize edilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) yöntemiyle ö?rencilerin internette bilgi arama davran??lar? hakk?ndaki alg?lar?n? ve kulland?klar? stratejileri ölçmeye odaklan?r.

Anahtar Kelimeler

Bilgi arama, strateji, ortaokul, internet, dijital okuryazarlık, Cronbach Alfa, faktör analizi.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Hafize Keser

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Kaynakta belirtilmemiştir.

Ba?l?l?k E-posta Adresi: [keser@ankara.edu.tr](mailto:k eser@ankara.edu.tr)

Yaz??ma Adresi: Ankara Üniversitesi E?itim Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye (Çal??man?n yap?ld??? dönem itibar?yla varsay?lan adres).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçek, ?erefo?lu Henko?lu, Keser ve Mahiro?lu taraf?ndan 2017 y?l?nda yay?mlanm??t?r.

Ölçeğin akademik ve ticari olmayan amaçlarla kullanımı için sorumlu yazar Hafize Keser ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Kullanım ücreti bilgisi kaynakta açıkça belirtilmemiştir, ancak akademik çalışmalar için genellikle izin alınması yeterlidir.

Kaynaklar

Şerefoğlu Henkoğlu, H., Keser, H., ve Mahiroğlu, A. (2017). Ortaokul öğrencilerinin internette bilgi arama stratejileri ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Milli Eğitim*, 215(Yaz), 146-166.

Ölçeğin orijinal makalesi ve detayları içeren PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir:

internette-bilgi-arama-stratejileri-olcegi-toad.pdf

İnternette Bilgi Arama Stratejileri Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddeler, yukarıda belirtilen 2017 tarihli hakemli dergi makalesinde (Milli Eğitim Dergisi, Sayı 215) detaylı olarak yer almaktadır. Maddelerin tam listesi için lütfen referans kaynağına başvurunuz.